

CECHY ROZWOJU REGIONALNYCH RYNKÓW USŁUG OŚWIATOWYCH W WARUNKACH INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ

Nataliia Pavlikha

*doktor habilitowany nauk ekonomicznych, profesor, Wschodnioeuropejski Uniwersytet
Narodowy imienia Łesi Ukrainki, (Łuck, Ukraina)
pavlixa2@gmail.com*

Yuliia Dolyniak

*Wschodnioeuropejski Uniwersytet Narodowy imienia Łesi Ukrainki, (Łuck, Ukraina)
yuliadolyniak@ukr.net*

Adnotacja. Określono istotę pojęcia usługa oświatowa, rynek usług oświatowych, regionalny rynek usług oświatowych. Określono znaczenie regionalnego rynku usług oświatowych w warunkach integracji europejskiej. Udowodniono, że w warunkach realizacji Umowy stowarzyszeniowej Ukrainy z Unią Europejską i uwzględniając perspektywę wejścia oświaty narodowej do europejskiej przestrzeni oświatowej, koniecznym będzie jej adaptacja do europejskich standardów jakościowych. Przedstawiono wyniki oceny rozwoju regionalnych rynków usług oświatowych na Ukrainie, zaprezentowano średni koszt nauki w wyższych zakładach naukowych, obliczono indeks jakości usług oświatowych w regionach Ukrainy stanem na 2017 rok. Przedstawiono organizacyjno-gospodarcze zasady rozwoju regionalnych rynków usług oświatowych w warunkach integracji europejskiej Ukrainy. Uzasadniono strategiczne kierunki rozwoju regionalnych rynków usług oświatowych w warunkach integracji europejskiej Ukrainy. Udoskonalono podejście koncepcyjne do regulowania regionalnych rynków usług oświatowych. Określono najbardziej efektywne instrumenty zabezpieczenia rozwoju rynku usług oświatowych w regionie: rozwój klastrów oświatowych, kształtowanie strategii marketingowych zakładami naukowymi, opracowanie i realizacja oświatowych forsait - projektów w regionie.

Słowa kluczowe: usługi oświatowe, regionalny rynek usług oświatowych, integracja europejska, mechanizm regulowania, dziedzina oświatowa.

THE FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF REGIONAL EDUCATIONAL SERVICES MARKETS IN THE CONDITIONS OF THE EUROPEAN INTEGRATION

Nataliia Pavlikha

*Doctor of Economics, professor,
Lesya Ukrainka Eastern European National University, (Lutsk, Ukraine)*

Yuliia Dolyniak

Lesya Ukrainka Eastern European National University, (Lutsk, Ukraine)

Abstract. The essence of the concepts of educational service, educational servicesmarket, regional educational services marketare determined. The essence of the regional educational services market and its importance in the conditions of the European integration are determined. It is proved that in the conditions of the implementation of the Association Agreement between Ukraine and the European Union and the prospects for the entry of the national education sphere into the European educational space, the necessity of its adaptation to European quality standards is urgent. The results of the evaluation of the development of regional educational services markets in Ukraine and the range of average prices for education are highlighted, the index of quality of educational services in the regions of Ukraine in 2017 is calculated. The organizational

and economic bases of development of regional educational services markets in the conditions of European integration of Ukraine are disclosed. The strategic directions of development of regional educational services markets are substantiated. The regulation mechanism of regional educational services markets has been improved. The development recommendations of regional educational services markets in the conditions of European integration have been improved. Which includes: the development of educational clusters, the formation of marketing strategies by educational institutions, the development and implementation of educational foresight projects in the region.

Key words: educational services, regional market of educational services, European integration, regulation mechanism, educational sphere.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНИХ РИНКІВ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Наталія Павліха

доктор економічних наук, професор

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, (Луцьк, Україна)

Юлія Долиняк

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, (Луцьк, Україна)

Анотація. Визначено сутність понять освітня послуга, ринок освітніх послуг, регіональний ринок освітніх послуг. Визначено значення регіонального ринку освітніх послуг в умовах європейської інтеграції. Доведено, що в умовах реалізації Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом і перспектив входження національної сфери освіти до Європейського освітнього простору нагальною є необхідність її адаптації до європейських стандартів якості. Висвітлено результати оцінки розвитку регіональних ринків освітніх послуг в Україні, розкрито діапазон середніх цін на навчання в закладах вищої освіти, розраховано індекс якості освітніх послуг у регіонах України станом на 2017 р. Розкрито організаційно-економічні засади розвитку регіональних ринків освітніх послуг в умовах європейської інтеграції України. Обґрунтовано стратегічні напрями розвитку регіональних ринків освітніх послуг в умовах європейської інтеграції. Удосконалено концептуальний підхід до регулювання регіональних ринків освітніх послуг. Визначено найбільш ефективні інструменти забезпечення розвитку ринку освітніх послуг у регіоні: розвиток освітніх кластерів, формування маркетингових стратегій навчальними закладами, розробка та реалізація освітніх форсайт-проектів у регіоні.

Ключові слова: освітні послуги, регіональний ринок освітніх послуг, європейська інтеграція, механізм регулювання, освітня сфера.

Вступ. Освітня сфера як важливий елемент соціальної виступає чинником піднесення рівня якості життя людей, що є значимим для країн із соціально орієнтованою економікою. Відтак за умов ринкових відносин та підвищення економічної ролі знань розвиток ринку освітніх послуг набуває особливої актуальності. Європейський вектор соціально-економічного розвитку країни та її регіонів зумовлює необхідність реформування освітньої сфери відповідно до вимог Ініціативи Європейського Союзу «Освіта і навчання 2020», реалізації Генеральної угоди з торгівлі послугами та створення сприятливих умов для адаптації вітчизняної освітньої сфери до стандартів Європейського Союзу.

Забезпечення високої якості й доступності освітніх послуг, збалансування попиту та пропозиції на них, оптимізація структури освітньої діяльності на регіональних ринках освітніх послуг із потребами регіону в спеціалістах відповідної

освіти й кваліфікації пришвидшать входження вітчизняної освітньої сфери в Європейський освітній простір. Однак стратегії розвитку регіональних ринків освітніх послуг в Україні є недостатньо дієвими, що підтверджується негативними тенденціями трудової та освітньої міграції, виїздом молоді за кордон на навчання, згортанням освітньої діяльності в Україні.

Проблематику розвитку ринку освітніх послуг відображено в працях таких науковців, як Н. Авшенюк, В. Александров, А. Антохов, Т. Боголіб, Ю. Гава, М. Голубка, В. Дмитрієв, О. Дудкіна, С. Єрохін, І. Заблодська, І. Каленюк, О. Карпюк, О. Кратт, В. Куценко, М. Матвіїв, Т. Оболенська, В. Огаренко, Р. Патора, С. Подзігун, Л. Семів, Г. Товканець, Л. Цимбал, І. Чайка, А. Шевчук, А. Шендер, Т. Шестаковська, Л. Юрчук та ін. Однак аналіз наукової літератури з досліджуваної тематики дав підставу виявити недостатнє обґрунтування теоретико-методичних і практичних засад розвитку ринку освітніх послуг в умовах європейської інтеграції. Наведені положення зумовили актуальність, наукову та практичну цінність і завдання дослідження.

Мета і завдання дослідження. Мета статті полягає у визначенні особливостей розвитку регіональних ринків освітніх послуг в умовах європейської інтеграції. Завданнями статті є визначення сутності регіонального ринку освітніх послуг; розкриття результатів оцінки розвитку регіональних ринків освітніх послуг в Україні, та діапазону середніх цін на навчання в закладах вищої освіти, індексу якості освітніх послуг у регіонах України станом на 2017 р.; визначення стратегічних напрямів розвитку регіональних ринків освітніх послуг в умовах європейської інтеграції.

Методи дослідження. Методичні засади розвитку регіональних ринків освітніх послуг ґрунтуються на фундаментальних положеннях економічної теорії, регіональної економіки, теорії європейської інтеграції, управління тощо. Розробку теоретико-методичних та прикладних засад розвитку регіональних ринків освітніх послуг в умовах європейської інтеграції здійснено із застосуванням системного підходу, який дав змогу комплексно розглянути регіональний ринок освітніх послуг як цілісну систему взаємопов'язаних і взаємодіючих компонентів з урахуванням регіональних особливостей. У процесі дослідження використано загальноприйняті в економічній науці методи: історико-логічний, системно-структурний, структурно-логічний, групування, – які дали змогу висвітлити теоретико-методичні підходи до аналізу розвитку регіональних ринків освітніх послуг, розкрити особливості їх розвитку в Україні; методи кореляційного та регресійного аналізу – для оцінки впливу факторів розвитку регіональних ринків освітніх послуг і прогнозування їх змін; методи теоретичного узагальнення, синтезу, DEA-аналізу – для оцінки ефективності функціонування регіональних ринків освітніх послуг й обґрунтування стратегічних напрямів їх розвитку, удосконалення механізму регулювання цих ринків і розробки рекомендацій щодо розвитку регіональних ринків освітніх послуг в умовах європейської інтеграції.

Результати та їх обговорення. Освітня послуга – це економічне благо, отримання якого забезпечується процесом навчання та пропонується стороною, що реалізовує освітню діяльність для задоволення потреб споживача в знаннях, уміннях і навичках. Більшість науковців розкривають поняття «ринку освітніх послуг» як систему економічних відносин між суб'єктами освітньої діяльності щодо купівлі та продажу освітніх послуг, що здійснюються для досягнення певного рівня освіти на

рівні індивіда та держави в цілому. Інші вчені розглядають «ринок освітніх послуг» як середовище або сферу організації та виробництва освіти, реалізації й споживанням освітніх послуг.

На нашу думку, ринок освітніх послуг – це складна система соціально-економічних відносин, що виникають у процесі виробництва та реалізації освітніх послуг. Аналіз літератури засвідчує достатній рівень вивчення стану й тенденцій розвитку освітнього ринку в Україні. Водночас не вирішеними залишаються питання визначення регіональної специфіки розвитку ринку освітніх послуг, розкриття регіональних аспектів розвитку національного ринку освітніх послуг в умовах поглиблення процесів європейської інтеграції.

В основу консолідації європейських країн покладено ідею створення «зони європейської освіти», визначено основні принципи, на яких ґрунтується структурування національних систем вищої освіти. Ринок освітніх послуг в Україні в умовах реалізації Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, виступаючи важливим елементом національної системи освіти, сьогодні розвивається під впливом вищезазначених процесів.

З огляду на те, що національний ринок освітніх послуг формують регіональні ринки, останні мають важливе значення в процесі імплементації Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, входження до Європейського освітнього простору, адаптації європейських стандартів якості освітніх послуг. Регіональний ринок освітніх послуг – це складна, відкрита, динамічна система соціально-економічних відносин між суб'єктами цього ринку: надавачами, споживачами освітніх послуг, замовниками й посередниками, котрі забезпечують освітню діяльність у межах визначеної території, що розвивається в контексті загальних закономірностей ринкової економіки під дією механізму державного регулювання.

Відзначимо, що регіональний ринок освітніх послуг – це віддзеркалення тенденцій глобалізації, європейської інтеграції. Просторовими межами регіонального ринку освітніх послуг є соціально-економічний простір відповідного регіону, який ми розглядаємо в роботі як адміністративну область.

В умовах реалізації Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом і перспектив входження національної сфери освіти до Європейського освітнього простору доведено необхідність її адаптації до європейських стандартів якості. У цьому контексті вивчення досвіду країн Європейського Союзу щодо формування й розвитку ринків освітніх послуг є важливим для України в умовах імплементації комплексу заходів Європейського Союзу: Болонського процесу, Ініціативи Європейського Союзу («Освіта і навчання 2020»), Генеральної угоди з торгівлі послугами, Угоди про асоціацію з Європейським Союзом. Виявлено, що європейський ринок освітніх послуг сформований завдяки інтеграції національних освітніх систем на всіх рівнях освітнього простору (від університетів до міністерств).

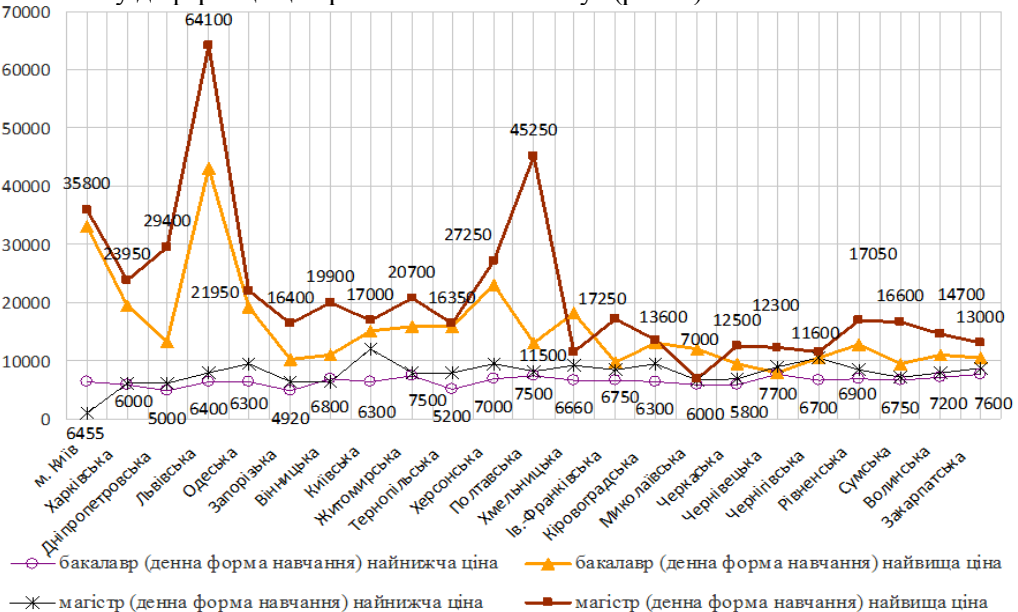
Виявлено, що Україна володіє потужним освітнім потенціалом і можливістю виходу на світові ринки освітніх послуг. Аналіз засвідчив, що внаслідок процесів глобалізації та європейської інтеграції відбуваються трансформаційні зрушення в національній системі освіти, наближення до принципів Болонського процесу. Водночас унаслідок соціально-економічної кризи в Україні скоротились обсяги державного фінансування освіти. Здійснений аналіз розвитку ринку освітніх послуг засвідчив, що внаслідок проведених реформ посилюється фінансування освіти за

рахунок місцевих бюджетів з одночасним скороченням видатків із Державного бюджету України, а також відбулося перенесення фінансових пріоритетів із вищої освіти на розвиток загальної середньої освіти. З'ясовано, що збільшення обсягу реалізованих освітніх послуг в абсолютному значенні не супроводжується зростанням їх кількості або якості, а зумовлене підвищенням витрат навчальних закладів на комунальні послуги, оплату праці й інші операційні витрати.

Дослідження розвитку національного ринку освітніх послуг дало можливість ідентифікувати низку проблем, серед яких – недосконалість механізму фінансового забезпечення освітньої діяльності на всіх рівнях освіти; зниження її доступності через низьку платоспроможність українського населення та обмеження кількості осіб, які навчаються за рахунок бюджетних коштів; недооцінювання й скорочення частки витрат на фінансування професійно-технічної освіти; незадовільний рівень інвестиційного забезпечення освітньої діяльності.

Слід зазначити, що оцінка розвитку регіональних ринків освітніх послуг в Україні охоплює використання різноманітних кількісних і якісних показників. Зауважимо, що цей аналіз є ускладненим, адже державна статистика не містить інформації для аналізу регіонального розподілу цих показників. Стосовно того, що важливий сектор серед показників, які характеризують ринок освітніх послуг, займають дані розвитку вищої освіти в Україні, що забезпечено відповідною статистичною інформацією, у роботі проаналізовано розвиток ринку освітніх послуг із погляду розвитку вищої освіти в Україні. Зокрема, застосовано статистичні бюлетені «Основні показники діяльності закладів вищої освіти України на початок навчального року», «Вища освіта в Україні» (1; 5).

Для вищої освіти в Україні поряд зі значною залежністю від державного регулювання властивий високий рівень конкуренції, що зумовлює коливання цін і регіональну диференціацію ринків освітніх послуг (рис. 1).

Рис 1. Діапазон середніх цін на навчання в закладах вищої освіти на 2017/18 н. р., грн. Дані по Луганській і Донецькій областях відсутні.

Складено за (9).

Як бачимо, середня найнижча ціна на денну форму навчання коливається в межах 6300–7500 грн, тоді як найвища ціна залежить від регіону та спеціальності й досягає найвищих значень у м. Києві, Львівській, Дніпропетровській, Одеській областях.

Порівняльний аналіз регіонів України за індексом якості освітніх послуг розраховано як співвідношення суми показників діяльності закладів вищої освіти (науково-педагогічний потенціал, якість навчання, міжнародне визнання) окремого регіону, що визнані провідними в країні, до їх загальної кількості в регіоні.

В основу розрахунків узято загальний індекс рейтингової оцінки, що визначається трьома комплексними критеріями (індексами): індекс якості науково-педагогічного потенціалу, індекс якості навчання, індекс міжнародного визнання.

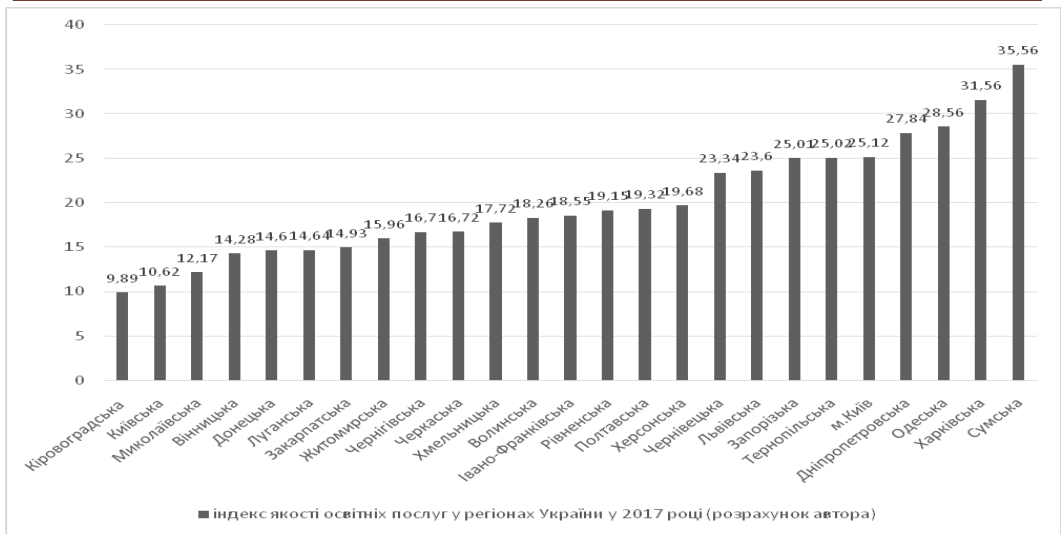
Виконавцем розрахунку загального індексу рейтингової оцінки є кафедра ЮНЕСКО «Вища технічна освіта, прикладний системний аналіз та інформатика», яка виконує комплекс заходів із впровадження в Україні напрацьованих міжнародною експертною групою IREG (International Rankings Expert Group) методик і процедур рейтингового оцінювання діяльності університетів та навчальних програм.

Індикаторами оцінки якості науково-педагогічного потенціалу є кількість штатних співробітників, обраних академіками НАН України; кількість штатних співробітників, обраних член-кореспондентами НАН України; кількість професорів серед штатних співробітників ВНЗ; кількість доцентів серед штатних співробітників ВНЗ; кількість докторів наук серед штатних співробітників ВНЗ; кількість кандидатів наук серед штатних співробітників ВНЗ; кількість штатних співробітників, нагороджених Державною премією у сфері науки й техніки або Державною премією ім. Т. Шевченка.

Оцінку якості навчання здійснюють за такими показниками: кількість студентів, переможців і призерів міжнародних олімпіад (конкурсів); кількість студентів, переможців та призерів загальноукраїнських олімпіад (конкурсів); співвідношення кількості магістрів до кількості бакалаврів і спеціалістів; масштаб ВНЗ.

Індикаторами оцінки міжнародного визнання вибрано кількість іноземних студентів; членство навчального закладу в Європейській асоціації університетів; членство навчального закладу у Великій хартії університетів; членство навчального закладу в Євразійській асоціації університетів; членство навчального закладу в мережі університетів країн Чорноморського регіону. Пропонуємо використати вищезазначені індикатори та статистику кількості закладів вищої освіти з «Довідника ВНЗ» (2) для подальшого розрахунку регіонального індексу якості освітніх послуг у 2017 р.

Найвищий індекс якості освітніх послуг у Сумській, Харківській, Одеській областях, найнижчий – у Кіровоградській, Київській, Миколаївській області. Уважаємо, що визначальними чинниками підвищення якісних характеристик освітньої послуги в регіоні є науково-педагогічний потенціал, якість навчання студентів, міжнародне визнання (рис.2). Виявлено, що значна кількість навчальних закладів і широка сфера освітньої діяльності в регіоні не є визначальними чинниками забезпечення високої якості наданих освітніх послуг.

Рис. 2. Індекс якості освітніх послуг за регіонами України у 2017 р.
Розраховано авторами.

Здійснено класифікацію факторів розвитку регіональних ринків освітніх послуг за допомогою їх виокремлення, систематизації й групування на зовнішні (економічні, соціально-демографічні, політичні, науково-технічні та природно-географічні тощо) і внутрішні, що впливають на попит, пропозицію й ціну освітніх послуг (доходи населення та середня заробітна плата, споживчі витрати на освіту, капітальні інвестиції й бюджетне забезпечення сфери освіти, економічна активність населення та ін.). Виконано оцінку впливу факторів на розвиток ринку освітніх послуг в умовах європейської інтеграції на прикладі Волинської області, яка межує з Республікою Польща – членом Європейського Союзу. За допомогою множинного регресійного аналізу визначено вплив капітальних інвестицій і витрат місцевого бюджету на обсяг реалізованих освітніх послуг у досліджуваному регіоні. Доведено, що євроінтеграційні процеси, будучи суттєвим викликом для вітчизняної системи освіти, одночасно надають значні можливості для розвитку ринків освітніх послуг у регіонах України.

За результатами аналізу ефективності розвитку регіональних ринків в умовах цілісної системи ринку освітніх послуг в Україні із застосуванням DEA-аналізу й показника ефективності їх функціонування нами визначено, що для регіонів України, у яких відносно низький показник ефективності функціонування ринків освітніх послуг, необхідні розробка й реалізація заходів, спрямованих на оптимізацію структури закладів вищої освіти (укрупнення, скорочення) або збільшення притоку студентів у досліджуваний регіон.

Слід зазначити, що ефективність функціонування механізму регулювання регіональних ринків освітніх послуг в умовах європейської інтеграції багато в чому залежить від ступеня узгодженості соціально-економічних інтересів європейської спільноти (на міжнародному рівні), «держави та суспільства (на макрорівні), виконавців та управлінців (на регіональному рівні) у досягненні поставлених цілей (реалізація на надання освітніх послуг, нарощування людського капіталу, раціональне використання ресурсної складової тощо)» (Шестаковська, 2015).

Дослідження системи регулювання ринку освітніх послуг засвідчило її складну природу, яка належить до соціально-економічного типу, є відкритою,

адже вона взаємодіє із зовнішнім середовищем. На нашу думку, застосування системного підходу до розкриття сутності регулювання ринку освітніх послуг дає змогу виявити й оцінити взаємозв'язок і взаємозалежність між елементами системи на міжнародному, державному, регіональному рівнях.

Звернемо увагу, що розвиток регіональних ринків освітніх послуг забезпечується на основі дії комплексної системи регулювання, яка реалізовується за допомогою дії важелів державного та ринкового регулювання, які у сукупності справляють синергетичний ефект.

На основі вивчення досвіду країн Європейського Союзу визначено найбільш ефективні інструменти забезпечення розвитку ринку освітніх послуг у регіоні. Це розвиток освітніх кластерів, формування маркетингових стратегій навчальними закладами, розробка та реалізація освітніх форсайт-проектів у регіоні. Запровадження розроблених рекомендацій сприятиме забезпеченню населення якісною й доступною освітою, інноваційному розвитку економіки з урахуванням соціально-економічних і культурно-історичних регіональних особливостей відповідно до державних пріоритетів та європейських цінностей.

Застосування кластерного підходу до освітньої діяльності, на нашу думку, сприяє залученню найоптимальнішої кількості учасників різних ланок ринку освітніх послуг, охоплюючи всі етапи освітнього процесу, що забезпечує використання наявного в конкретному регіоні освітнього, наукового, інноваційного, інвестиційного потенціалів, застосування яких позитивно впливає на процеси підвищення якості освітніх послуг, наближення їхнього змісту та форм до європейських стандартів.

Вважаємо, що формування маркетингових стратегій навчальними закладами на ринку освітніх послуг у регіоні є необхідною складовою частиною їхньої діяльності незалежно від форм власності в умовах наявної конкурентної боротьби в сучасному освітньому бізнес-середовищі, необхідності адаптації до норм і правил європейського освітнього простору. Процес формування маркетингової стратегії навчального закладу як надавача освітніх послуг на регіональному ринку включає такі етапи: аналіз, оцінку розвитку ринку освітніх послуг у регіоні (аналіз кон'юнктури ринку освітніх послуг, місткості ринку, аналіз та прогнозування реалізації освітніх послуг); вивчення потреб споживачів, поведінки конкурентів; діагностику конкурентного середовища.

Задля розробки й реалізації довгострокових сценаріїв розвитку ринку освітніх послуг у регіоні з урахуванням майбутніх тенденцій демографічного, пропонуємо запропоновано застосування концепції управління форсайт-проектами.

Висновки. Узагальнення наукових підходів до визначення сутності регіональних ринків освітніх послуг доводить, що це поняття потребує уточнення. Відтак запропоновано розглядати регіональний ринок освітніх послуг як систему соціально-економічних відносин, яка розвивається в контексті закономірностей ринкової економіки під дією механізму державного регулювання та забезпечує взаємодію між суб'єктами цього ринку – надавачами, споживачами освітніх послуг, замовниками й посередниками – у процесі освітньої діяльності в межах визначеної території. Установлено, що для євроінтеграції України та реалізації Угоди про асоціацію з Європейським Союзом особливо цінний досвід європейських країн щодо формування відкритої й динамічної системи принципів, методів й інструментів створення сприятливих умов для адаптації вітчизняної освітньої сфери до європейських стандартів.

References:

1. Vyshcha osvita v Ukraini u 2017 rotsi: statystychnyi biuleten Derzhavnoi sluzhby statystyky. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Dovidnyk VNZ. Retrieved from <http://osvita.ua>.
3. Dolyniak Yu. O. (2016). Rehionalni rynky osvitych posluh: sutnist ta znachennia v umovakh transkordonnoho spivrobitnytstva [Regional markets of educational services: the essence and significance in the frame of cross-border cooperation]. *Ekonomichnyi chasopys Skhidnoievropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky*, Lutsk, 3 (7), 60–64.
4. Dolyniak Yu. O. (2018). Teoretychni zasady identyfikatsii faktoriv vplyvu na rozvytok rehionalnoho rynku osvitych posluh [Theoretical bases of identification of factors of influence on the development of the regional market of educational services]. *Prychornomorski ekonomichni studii*, Odesa, 26-2, 51–55.
5. Osnovni pokaznyky diialnosti vyshchykh navchalnykh zakladiv Ukrainy na pochatok 2016/17 navchalnoho roku: statystychnyi biuleten Derzhavnoi sluzhby statystyky. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua>.
6. Pavlika N V. (2006). Pryntsypy prostоровoho menezhmentu staloho rozvytku [Principles of large-scale management of sustainable development]. *Ekonomika Ukrainy*, 1, 40-45.
7. Pavlika N. V., Dolyniak Yu. O. (2017). Stratehichni napriamky aktyvizatsii rozvytku rehionalnykh ryнкiv osvitych posluh v Ukraini [Strategic directions of the development of regional markets of educational services in Ukraine]. *Ekonomichnyi prostir: zb. nauk. prats. Dnipropetrovsk*, 128, 214–223.
8. Pavlika N. V., Tsybaliuk I. O., Dolyniak Yu. O. (2018). Osoblyvosti rozvytku rehionalnykh ryнкiv osvitych posluh v Ukraini. [Features of the development of regional markets of educational services in Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 15. Retrieved from <http://economyandsociety.in.ua>.
9. Spravochnik uchebnykh zavedenij. Retrieved from <https://abiturients.info/uk>.
10. Shestakovska T. L. (2015). Kontseptualni zasady funktsionuvannia orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu [Conceptual bases of organizational and economic mechanism functioning of the national educational system development]. *Naukovyi visnyk Polissia*, 1, 34–41. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvp_2015_1_7.